

Hlas farnosti

ročník
XXXIII.
č. 11
15. 3. 2026

Informačný týždenník Rímskokatolíckej cirkvi, Farnosti Banská Bystrica – mesto

Slávnosť Máriinho ženícha nám umelecky doplní pohľad na zreštaurovaný obraz sv. Jozefa s Ježiškom

V depozite banskobystrického farského kostola sa takmer poldruha storočia nachádzalo dielo, ktorému pre nedostatok odbornej starostlivosti hrozil definitívny zánik. Ide o závesný obraz „Svätý Jozef s Ježiškom“, ktorého vznik sa na základe odborného datovania odhaduje na obdobie okolo roku 1760. Hoci sa na diele nenachádza autorská signatúra, umelecko-historický rozbor a technologické analýzy naznačujú, že jeho autorom by mohol byť významný barokový maliar Anton Schmidt. Tento umelec viedenského pôvodu, narodený v roku 1713, študoval na viedenskej Akadémii výtvarných umení a jeho umelecké začiatky formovala spolupráca s významnými cisárskymi dekoratérmi. Od konca štyridsiatych rokov 18. storočia však svoj život natrvalo spojil so stredným Slovenskom, kde sa stal dominantným akademicky vzdelaným umelcom.

Schmidtova stopa v Banskej Bystrici a okolí je mimoriadne silná. V rokoch 1766 – 1767 pracoval na interiérovej výzdobe klenieb farského Kostola nanebovzatia Panny Márie, ako súčasť obnovy po ničivom požiari z roku 1761. Jeho tvorba predstavuje spojenie rakúskej a benátskej maliarskej školy, čo je viditeľné aj na reštaurovanom obraze, kde možno sledovať špecifickú typizáciu tvárí v spojitosti s robustnejšími, tzv. zavalitými figúrami. Aj tieto znaky viedli odborníkov k pripísaniu autorstva majstrovi, ktorý v regióne vo svojej dobe nemal vážnejšieho konkurenta.

Technický stav diela pred začatím záchranných prác bol v reštaurátorskej dokumentácii označený za dezolátny až kritický. Plátenná podložka bola vplyvom času a prostredia skrehnutá a vykazovala početné mechanické poškodenia, vrátane roztrhnutí a miest s chýbajúcim plátnom. Zároveň spodná časť obrazu niesla stopy ohorenia od sviečok, čo spôsobilo spečenie a zošúverenie farebnej vrstvy. Maľba trpela masívnou sieťou trhlín, tzv. krakelážou, ktorá zasahovala hlboko do podkladových vrstiev a spôsobovala ich postupné odlupovanie. Celkový vizuálny dojem bol znehodnotený nánosmi prachu a stmavnutým, zoxidovaným lakom, ktorý menil pôvodnú farebnosť celého výjavu.

Záchrana tohto diela sa opierala o výsledky komplexného vedeckého prieskumu. Fyzikálny nedeštruktívny výskum, realizovaný v Ústave merania SAV v Bratislave, využil infračervenú reflektografiu a UV fluorescenciu. Tieto metódy zviditeľnili detaily voľným okom nepozorovateľné. Súčasne odhalili rozsah dávnejších neodborných zásahov a presne lokalizovali miesta najväčšej degradácie. Nadväzujúci materiálový prieskum v laboratóriu ALMA v Řeži pri Prahe priniesol informácie o technológii maľby. Zistilo sa, že autor použil dvojvrstvový hlinkový podklad – spodný bordovo-červený a vrchný žltá-okrový, čo je postup príznačný pre viedenskú maliarsku školu z polovice 18. storočia. Chemické analýzy identifikovali paletu pigmentov typickú pre toto obdobie.

Po ukončení komplexného vedeckého prieskumu realizoval diplomovaný reštaurátor Mgr. art. Štefan Kocka odbornú umeleckú obnovu. Prvým krokom bolo spevnenie uvoľnenej farebnej vrstvy, aby sa predišlo ďalšiemu opadávaníu originálnej maľby. Povrch obrazu sa následne očistil od nánosov nečistôt a starých lakov postupnou aplikáciou špeciálnych rozpúšťadiel. Vážne poškodenie podložky si vyžiadalo celoplošné podlepenie pôvodného plátna novým nosným materiálom, čím sa dielo stabilizovalo a vyrovnala sa jeho plocha.

Chýbajúce miesta maľby boli doplnené tmelom, ktorého zloženie vychádzalo z výsledkov materiálového prieskumu. Nasledovala umelecká retuš akvarelovými a lakovými farbami, ktorej cieľom bolo estetické scelenie poškodených častí pri zachovaní barokového rukopisu. Obnovou prešiel aj pôvodný ozdobný rám, ktorý bol silne napadnutý červotočom a mechanicky poškodený. Napriek čistiacim, spevňujúcim a dopĺňujúcim zásahom sa však doposiaľ nepodarilo dosiahnuť

jeho úplnú obnovu, aby mohol plniť svoju estetickú i ochrannú funkciu. Obraz preto zostáva zatiaľ bez dekoratívneho rámu, kým nedôjde k jeho komplexnej obnove.

Dielo sa po dvoch rokoch prác vracia do kultúrneho fondu farnosti a mesta. Reštaurovanie sa uskutočnilo z iniciatívy donátorov a samotného reštaurátora. Finančné náklady na tento proces pokryli Mgr. Mária Kocková a Mgr. art. Štefan Kocka.

Obraz je v súčasnosti dočasne umiestnený pri portáli do Kaplnky sv. Barbory. Po definitívnom osadení v interiéri Kostola nanebovzatia Panny Márie bude slúžiť ako cenné svedectvo umeleckého remesla a histórie regiónu. Záchrana tohto diela predstavuje významný príspevok k obnove a dokumentácii barokového dedičstva Banskej Bystrice a zároveň potvrdzuje dôležitosť odborného prístupu k historickým artefaktom, ktoré by bez primeranej starostlivosti mohli nenávratne zaniknúť.

V kontexte nadchádzajúceho liturgického slávenia sa obnova kedysi vážne poškodeného obrazu môže stať aj podnetom k prehĺbeniu úcty k svätému Jozefovi. Hoci je Schmidtov maliarsky rukopis známy robustnejším zobrazením figúr, v tomto diele vyniká autorova schopnosť zachytiť moment mimoriadnej nehy. Farebná kompozícia, v ktorej dominuje syta pruská modrá Jozefovho šatu v kontraste s jemným červeným rúškom Ježiška, vizuálne podčiarkuje Jozefovu vnútornú silu a čistotu, ktorú v spodnej časti obrazu symbolicky dopĺňa biela ľalia. Barokovo stvárnená Jozefova tvár tak nie je len tvárou pestúna, ale najmä bdelého strážcu. Jeho pohľad upretý na Dieťa vyjadruje hlbokú pokoru a tichú odovzdanosť poslaniu, ktoré mu bolo zverené.

OZNAMY NA ŠTVRTÚ PÔSTNU NEDEĽU – NEDEĽU LAETARE

19. 3.	Štvrtok	Sv. Jozef, ženích preblahoslavenej Panny Márie, slávnosť
22. 3.	Nedeľa	PIATA PÔSTNA NEDEĽA

Ostatné dni sú férie Pôstneho obdobia.

- **Nedeľnými pôstnymi kazateľmi sú v tomto roku mnísi benediktíni.** Dnes sa nám pri svätej omši o 16.30 prihovorí o. Igor Hajas, OSB a na budúcu nedeľu nás povzbudí o. Jakub Kaliński, OSB. Celý rozpis pôstnych kazateľov nájdete na nástenke.
- **V piatok pokračuje séria sviatostných katechéz k prvému svätému prijímaniu.** Prihlásené deti sa stretávajú o 15.00 vo farskom kostole. Prosíme rodičov, aby dohliadli na bezpečnosť a dochvilnosť svojich detí.
- **V Pôste sa nám ponúka pobožnosť krížovej cesty i adorácia Oltárnej sviatosti.**
 - Eucharistická poklona býva vo štvrtok od 16.00 do 16.25 hod.,
 - Pobožnosť krížovej cesty býva v piatok o 16.30 a tiež v nedeľu o 15.45 hod.
- **Diecézne stretnutie mladých s otcom biskupom – Kvetný víkend 2026** bude prebiehať v dňoch 27. – 29. marca v priestoroch Katolíckeho gymnázia Štefana Moysesu. Tohtoročným hlavným hosťom bude kňaz Ján Holubčík, SDB, ktorý sa dlhé roky venuje práci s mládežou a jej formácii. Záverečnú nedeľnú svätú omšu v katedrále bude celebrovat' diecézny otec biskup Mons. Marián Chovanec. Online registrácia na www.dcmajak.sk je otvorená do 20. marca.
- **Registrácia účastníkov Extrémnej krížovej cesty prebieha iba do stredy.** V našom regióne ide o 30,8 km dlhú trasu zo Zvolena do Banskej Bystrice. Putovanie sa začne v piatok 20. marca svätou omšou o 18.00 hod. v Kostole sv. Alžbety vo Zvolene. Plagát s odkazom na prihlásenie nájdete na nástenke a dôležité informácie na stránke www.ekc.sk

Úradné hodiny farskej kancelárie: Pondelok, Streda, Piatok: 9.00 – 11.45 h. Utorok, Štvrtok, Piatok: 17.15 – 18.00 h.	tel.: 048 / 412 45 31 mobil: 0911 880 298 web: www.bb mesto.fara.sk e-mail: fara.bb.mesto@gmail.com	Elektronický zvonček:
© Vydáva Rímskokatolícka cirkev, Farnosť Banská Bystrica – mesto, Námestie Štefana Moysesu I, 974 01 Banská Bystrica Ako týždenník distribuovaný bezplatne. Uzávierka v piatok o 9.00 hod. Reg. č. OMT-OÚ 3/94. Náklad 320 ks.		